

вул. Шевченка, 21
м. Дніпро, 49044, Україна
тел./факс (0562) 47-32-65
тел. (056) 744-60-35

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД КУЛЬТУРИ
Дніпропетровський художній музей
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

e-mail: artmuseum@ua.fm,
artmuseum.dp@gmail.com

<http://artmuseum.dp.ua/>

17 липня 2020 р.

Журі конкурсу
«Легенди Дніпропетровщини»

Інформаційна довідка
«Будівля Дніпропетровського художнього музею»

У Дніпропетровській області налічується 26 державних музеїв, які у значній більшості за своїм профілем поділяються на історичні та краєзнавчі. Серед цього загалу музейних інституцій лише один музей художнього профілю, відкритий у 1914 р. – Дніпропетровський художній музей, де зберігається чимало творів мистецтва: живопису, графіки, скульптури, славетного петриківського розпису. Унікальна музейна колекція, яка складається з творів образотворчого мистецтва талановитих мистців різних епох, напрямів та шкіл, дає уявлення про художню культуру нашого краю як частину національної духовної культури України. Історія створення Дніпропетровського художнього музею, формування колекції, історичний поступ та його діяльність протягом понад ста років – одна з найцікавіших сторінок краєзнавства. Не менш цікавою є історія будівлі художнього музею за адресою: м. Дніпро, вулиця Шевченка 21, що безсумнівно належить до переліку туристичних об'єктів, вартих уваги мандрівників.

Відкриття у квітні 1914 р. Катеринославського міського художнього музею стало на той час особливою подією у культурному житті міста. Художній музей, як культурна установа, за задумом його засновників, повинен був стати просвітницьким центром для міської громади. Перша експозиція музею розташовувалася у купленому Катеринославською міською управою і відремонтованому напередодні відкриття приміщенні Скейтінг-рингу на території Міського парку (тепер парк Глоби). Подальші історичні події, пов'язані з Першою світовою війною та карколомними 1917-1921 рр., на тлі яких

відбулося глобальне соціальне, політичне та економічне реформування країни, змінили і місцезнаходження музею. Протягом 1922-1936 рр., музей розташовувався на другому поверсі будинку Хреннікова (тепер – готель «Україна»). У зв'язку з розширенням об'ємів діяльності та фондової збірки, у 1937 р. музей було переміщено до чотириповерхового приміщення по вулиці Шевченка, 21., де і знаходиться до сьогодні.

Історія цієї будівлі розпочинається з вересня 1914 р. Тут розміщувалося і працювало Катеринославське землемірне училище. Треба зазначити, що з моменту відкриття, а саме з 1912 р., Губернське землемірне училище знаходилося за іншою адресою: в кінці вулиці Поля (сучасна вулиця Фучика, 23). У 1913 р., у зв'язку з початком будівництва Мерефо – Херсонського мосту через ріку Дніпро, будівлю училища передали Управлінню містобудівництва, а для учбового закладу збудували нове приміщення по вулиці Шевченківській (до 1914 р. вулиця Поліцейська). Нова будівля з'являється за ініціативою Михайла Мартиновича Алексеєнка (1847-1917). Він був представником заможної катеринославської купецької родини, яка завдяки підприємницькій діяльності володіла багатьма земельними ділянками та маєтками у місті. У 1864 р. закінчив Катеринославську гімназію із золотою медаллю, а у 1868 р. – юридичний факультет Харківського університету. Після захисту магістерської дисертації почав викладати фінансове право. Деякий час продовжував навчання за кордоном (Німеччина, Австрія, Франція), де вивчав фінанси, кредит, а також методику викладання в університетах. Повернувшись з-за кордону, у 1879 р. захистив докторську дисертацію. З 1890 по 1899 рік Алексеєнко був ректором Харківського університету. Паралельно з педагогічною діяльністю активно брав участь у суспільному та політичному житті рідного міста й губернії. З 1878 р. він обирається гласним Катеринославського повітового земства, а згодом – земства губерньського. У 1907 р. був обраний депутатом до III Державної Думи, а з 1912 р. і до IV Державної Думи від Катеринославської губернії, де Михайло Мартинович очолював думську бюджетну комісію.

Працюючи політиком, багато зробив для рідного міста, енергійно захищав його інтереси. Ціла низка міських клопотань були підтримані або вирішені тільки завдяки Михайлу Мартиновичу: питання про будівництво другої залізниці і залізничного моста через Дніпро (Мерефо-Херсонського); Вище гірничє училище було перетворено в інститут; засноване землемірне училище; було вирішено питання про пожертвування місту значної частини спадку його брата Івана Мартиновича, на облаштування та утримання дитячої лікарні та богадільні в місті. Місто високо оцінило діяльність М. М. Алексеєнка, зазначивши його званням Почесного громадянина міста у 1914 р.

Отже, завдяки активній діяльності М. М. Алексеєнка та його родини на благо рідного краю, архітектурна скарбниця міста поповнюється ще однією спорудою у стилі «модерн». Взагалі початок ХХ с. для Катеринослава став періодом економічного піднесення, що значно вплинуло і на благоустрій центральних міських районів, іншими словами – відбувається будівельний бум. Коштом підприємців та заможних мешканців міста споруджуються громадські та адміністративні будівлі, готелі, маєтки, банки, лікарні, приміщення для учбових та культурних установ зокрема. Нажаль, нам ще не відомо ім'я архітектора цієї будівлі, але ж історики-краєзнавці з'ясували, що наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. до міста запрошують талановитих зодчих з Харкова, Москви, Санкт-Петербургу, інших міст і у Катеринославі формується своя солідна архітектурна школа. Карколомні події 1917-1921 рр. кардинально змінили призначення багатьох міських будівель. Не оминула ця доля і будинок землемірного училища. Протягом 1920-1936 рр. тут містилися: на четвертому поверсі – гуртожиток Інституту сільського господарства та дві квартири, де мешкали викладачі, на третьому – управління обласного відділу фінансів, на нижніх – художні курси та аудиторії землемірного технікуму.

У зв'язку з розширенням об'ємів діяльності музею та фондової збірки, з 1936 р. музей розпочав переїзд з готелю «Україна», і у 1937 р. вже повною мірою розгорнув діяльність у будівлі по вулиці Шевченка, 21. Спеціально для облаштування музейних приміщень було виселено гуртожиток та колишніх мешканців, проведено ремонтні роботи. За спогадами працівників музею старшого покоління, відомо, що з 1937 і до початку 1960-х рр. музейні експозиційні зали знаходилися на четвертому поверсі будівлі, на третьому – фондосховища та робочі кімнати, а на нижніх продовжував працювати Дніпропетровський землемірний технікум.

За часів Другої світової війни Художній музей і технікум не працювали. Протягом окупації міста 1941-1943 рр. у будівлі знаходилися експонати художнього та історичного музеїв, адміністрація землемірного технікуму. Завдяки героїзму музейних працівників збережено значну кількість експонатів обох музеїв. Але будівля була частково зруйнована. Влітку 1941 р. в результаті авіанальоту снаряд влучив у дах будинку з боку лівого фасаду та пробив стелю верхнього поверху. Після звільнення Дніпропетровська від фашистських окупантів приміщення музею почали ремонтувати і вже у 1947 р. музей зміг відновити свою роботу, приймати відвідувачів, проводити численні музейні заходи та змістовні виставки. На початку 1960-х рр. землемірний технікум було закрито і до будівлі переїхало Дніпропетровське художнє училище. До середини 1970-х рр. Художній музей і художнє училище, співпрацювали разом пліч опліч. У серпні 1974 р. сталася несподівана пожежа, що зруйнувала будівлю зсередини.

Експонати музею не постраждали завдяки вчасному рятуванню, але вщент згоріли міжповерхові перекриття та інші дерев'яні конструкції. Протягом наступних чотирьох років тривав капітальний ремонт: повністю було змінено внутрішнє планування, а разом з тим і призначення приміщень. У липні 1978 р. музей урочисто знов було відчинено для відвідувачів, а художнє училище змінило адресу.

На сьогодні **Дніпропетровський художній музей** розташовано на усіх поверхах будівлі. Експозиційні приміщення мають оновлений вигляд та сучасне освітлення. Але ж фасади будівлі потребують реставрації. Незважаючи на певну кількість проблем матеріально-технічного спрямування, музей активно приймає відвідувачів та поповнює зібрання. Колекція музею налічує 10 тисяч творів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва XVI-XXI століть. У музеї зберігаються твори вітчизняного, західноєвропейського та східного мистецтва. Пляда видатних митців світового рівня представлена роботами: голландських митців XVII ст., Дж. Доу, І. Айвазовського, М. Башкірцевої, І. Шишкіна, І. Левітана, К. Коровина, В. Серова, І. Рєпіна, А. Куїнджі, П. Малявіна, В. Маковського, М. Пимоненка, К. Костанді, С. Васильківського, О. Мурашка, Д. Бурлюка та багатьох інших. Унікальними в музейному зібранні є ікони «козацької доби», роботи художника-символіста М. Сапожникова, численні твори майстрів славетного петриківського декоративного розпису: Т. Пати, Н. Білокінь, В. Соколенка, Ф. Панка, інших талановитих народних майстрів.

Сучасний колектив Дніпропетровського художнього музею здійснює кропітку науково-фондову та науково-дослідницьку роботу, широко впроваджує різноманітні сучасні форми просвітницької діяльності, є активним учасником українських та міжнародних виставкових проектів та зокрема має надію на здійснення капітального ремонту будівлі музею!

До інформаційної довідки додаються п'ять фото будівлі музею різних років.

Директорка музею

Т.І. Шапаренко